

Túlnépesedés és éhség

A mai társadalom szociális politikájában fennáll az a tendencia (törekvés), hogy az emberi társadalmat a (biológiai (élet-tani) törvények alá helyezték és hogy a szociális kérdéseket biológizálják és fasiszálják. Ez a törekvés nemcsak a társadalom általános teóriájában mutatkozik, mint pl. a faji-biológiai fasiszta szociális elméletekben, hanem a társadalmi történet speciális terein is, mint pl. a lakosság ide-oda vándorlásának szűkebb elméletében; azaz a népesedési teóriában. A lakosság vándorlása itt úgy jelentkezik, mint a társadalmi fejlődésnek alapfolyamata, mint a gazdasági termelőerők fejlődésének oka, mint a túlnépesedésnek és idegen területek elfoglalásának szükségessége és végül a mai társadalmi feszültségnek, az éhségnek és a szociális összeütközésnek az oka. Egyszóval az élők szaporodása, vagyis egy élettani folyamat lesz az egész társadalmi fejlődés megértésének kulcsává, úgyszintén a ma szociális problémái megoldásának is. A népesedési elmélet ezek szerint összetevő része lesz a fasiszta szociológiának.

Ez a teória megkísérelte, hogy az emberek részére is egy olyan elvont szaporodási törvényt állítson fel, mint amilyen a természet egyes szerves lényeinél fennáll. Azonban mindezek a kísérletek úgy a múltban, mint a jelenben eredményteleneknek mutatkoztak. Pirlov logisztikus görbéje a társadalom minden gazdasági változásával együtt változik, Spencer törvénye az energia ellentétéről az egyéni szaporodás és a faj szaporodásával kapcsolatban, a mai társadalomban éppen ellenkezőleg működik és Máltusz törvénye az élők megkésztettségéről, a reakció rosszakarató kitálása a francia forradalom következményei ellen.

Azonban napjainkban a történelmi helyzet hasonlósága következtében az angol papoknak és ekonomistáknak ez a régi és cinikus elmélete újból feltámadt és egyes ekonomisták és professzorok fejében újból felelevenedett és ha teóriában néha szívesen elvetik is, gyakorlatban annál szívesebben propagálják.

Ezért a harc a lakosság szaporodási teóriája ellen újból aktuális lesz, annál inkább, mert a túlnépesedés kérdése újból felvetődik a fasiszta államok jelenlegi politikájában.

Máltusz teóriájának, mint minden szerves népesedési teóriának karakterisztikája, hogy feltételezi a progresszív szaporodás egy tartós biológiai törvényét. Teljesen mindegy, hogy a lakosság megkésztettségé minden 25 évben történik-e, ahogy Máltusz állította, vagy minden ötven vagy száz évben. Alapvető ebben a dologban, hogy felállítja a szabályszerű szaporodás törvényét, míg a lakosság tényleges változása megdöntötte a szabályszerű

szaporodás mindezen teóriáját, az emberi társadalom biológizálásának minden kísérletét. A lakosság így kétszereződött meg:

Itáliában 110 év alatt (1800: 17.237 millió, 1911: 35 millió);

Németországban 75 év alatt (1816: 24.833 millió, 1890: 49.430 millió);

Franciaországban 1800-tól máig nem kétszereződött meg (1801: 26.931 millió lakós);

Szerbiában 40 év alatt;

Boszniában 49 év alatt;

Dalmáciában 86 év alatt;

Horvátországban 98 év alatt;

Az egész emberiség 70 év alatt (1800-tól 1870-ig) és 118 év alatt 2.6-szer nőtt meg.

Nincs tehát tartós szabály az élők szaporodásának progresszivitására vonatkozólag az emberi társadalomban. Sőt, mi több, minden ilyen szabály képtelen következményekhez vezet: Visszafelé számítva pl. az jönne ki, hogy az első évben Európában mindössze 544 ember volt és az egész földgömbre számítva az, hogy 1150-ben egy embernek csak háromnegyed része élt. Ez azt jelentené, hogy néhány ezer évvel ezelőtt a földön egyáltalán nem volt ember. (A tudomány pedig kiásott embereket 30—50 ezer évről ezelőttről és az első emberhez hasonló csontváz [Jáva és Peking] kb. 500.000 éves.) És megfordítva, előre számítva: a földön most néhány száztrillió embernek kellene élni, annyinak, hogy egy esőcsepp sem eshetne le a földre az emberi fejektől.

A népesedés szociológiai törvényei

Miért nincsenek az emberi társadalomnak természetes szaporodási törvényei? Azért mert az emberek az állatokkal ellentétben a szülést és népesedést öntudatosan szabályozzák meghatározott módon és szokásokkal, vagy kollektíven a szervezett társadalmakban, vagy egyénileg az anarchisztikus társadalmakban. Ez történik magzatelhajtással, vagy a terhesség korlátozásával, a hawaiiaktól, akik ezt szent faeszközökkel végzik, az eszkimóig, akik ezt a foka hegyes bordáival intézik el, a régi görögöktől, rómaiaktól és germánoktól a mai civilizált népekig, akik ezt titokban, a törvények ellenére cselekszik minden lehető eszközzel, vagy legálisan, orvosilag előírt módon. Vagy úgy, hogy a nőnemű gyermekeket megölik (a vadász társadalmakban, mert a nők nem vadászok), vagy pedig úgy, hogy meghagyják a fölös számú gyermekeket és megölik az öregeket és betegeket (azon társadalmakban, ahol a technika nincs kifejlődve és ahol nincs fölösleg a szükségleti értékekben). A szabályozásnak a lehetőségei oly sokfélék és nagymérvűek, hogy a kapitalizmus második felében, 1880-tól 1930-ig a szülések száma borzalmasan csökkent az egész polgári világban.

Ezer lakost véve alapul:

Angolországban a születések	35.4-ről	15.9-re	csökkentek
Franciaországban	25.3-ról	17.3-ra	"
Németországban	40.7-ről	15.1-re	"
Jugoszláviában	45.0-ről	32.0-re	"
A régi Oroszországban	45.0-ről (1911)	43.1-re (1913)	"

A születések ezen katasztrófális csökkenése ellen ugyan alakultak különböző egyesületek, mint „egyesület a születések számának fokozására” és az állami népesedési politika különböző rendszabályai: a magzatelhajtás és óvszerek tilalma, adókönyítések, a nők eltávolítása a gazdasági életből, munkakörük korlátozásával a gyermeknevelésre, konyhára, ruházkodásra és templomra (Kinder, Küche, Kleider, Kirche). De mindezen cinikus rendszabályok eredményteleneknek és felületeseknek mutatkoztak, mert a születések egy meghatározott társadalmi berendezés társadalomgazdasági törvényei szerint és gazdasági törvényeinek alakulásával változnak.

A népesedés és termelés összefüggése

Sokkal érdekesebb a népesedési teória alkalmazása az emberi társadalomra: az imperialista háborúk igazolása túlnépesedéssel; a társadalmi nyomor és éhség magyarázása az emberek túlnagy számával, akiket a föld nem bír élelmezni. Ez a probléma főleg a népesedés és termelés összefüggésére korlátozódik, vagyis az emberek szaporodásának gyorsaságára és az élethez szükséges eszközök előállítására. Minden reakciós teóriára jellemző, hogy aránytalanságot állít fel az egyik és másik gyarapodás között és hogy ezzel az aránytalansággal magyarázza korunk minden szociális nyomorát. A népesedés és termelés közötti arányon alapuló elméletek különböző változatokban még ma is keresztülhúzódnak egyes társadalmi csoportok ideológiáján és Máltusz, a hírhedt pap, csak a legélesebb és legtipikusabb formáját adta ennek.

Máltusz az ő elveit a baloldali politikus Goldwinnal szemben szögezte le, aki a francia forradalom idején egyik könyvében így ír: „A nyomor és szociális ellentétek forrása nem más, mint a magán tulajdonjog a termelőeszközök felett”. Máltusz a fennálló rendszert védve ezt mondja: „A szükségnek fő és tartós oka nem a vagyon egyenlőtlen elosztásából származik, hanem abból, hogy a lakosság sokkal gyorsabban szaporodik (megkétszereződik a mértani haladvány szerint 1, 2, 4, 8, 16, 32) mint az élethez szükséges eszközök, amelyek a számtani haladvány szerint nőnek (egyszerűen 1, 2, 3, 4, 5, 6) úgy, hogy egy idő múlva aránytalanság lép fel, túlnépesedés és mindannyiunk élelmezésének lehetetlensége alakjában. Tehát a nyomor a természeti törvények által meghatározott és örök.” Ime ezek azok a fontos igazságok, amelyek a népesedési törvényből következnek. Mindezek az „igazságok” azonban tendenciózus kigondolások, melyeknek a célja kitűnik

Máltusz következő szavaiból: „Ha ezek az igazságok mindenütt elterjednek, akkor a lakosság alsóbb rétegei békésebbek és megnyugvóbbak lesznek. Nehezebben hajlanak a felkelésekre és nehezebben esnek a bujtogató könyvek hatása alá.”

Ez gyönyörű példája „a tiszta, tárgyilagos igazságnak.” A tényleges társadalmi fejlődés megmutatta azonban, hogy a dolgok ellenkezőleg folynak. Mert először is a termelés fejlődése tellesen független és nincs arányban a lakosság számával, mert a legtermékenyebb népek technikája gyakran a legfejletlenebb. Tehát a társadalom fejlődésének nem az élők szaporodása az indító oka. És másodszor, ha egyáltalán van valami aránytalanság, akkor az éppen az ellenkező, mert az élethez szükséges eszközök ellőállítása, vagyis a termelés sokkal gyorsabban gyarapszik, mint a lakosság száma.

A lakosság és a termelés összehasonlító táblázatából láthatjuk, hogy 1800-tól 1917-ig az egész emberiség száma csak 2 és félszer lett nagyobb (640 millióról 1693 millióra), míg a pamuktermelés 16-szorosára emelkedett, a széné 114, az ércé 80, a hajók hordképessége 7, a kereskedelem 42, a telegráf 313, a vasút 2666-szorosára emelkedett. Az ipari és mezőgazdasági termékek külön összehasonlítása a lakosság számával alapján dönt meg minden túlnépesedési teóriát. Az ipari termelés lóerőkben kifejezve (milliókban):

	Anglia	Franciország	Németország	U. S. A.	Európán kívül U.S.A. nélkül	Az egész világon
1835	0.3	0.02	0.01	0.3	0.01	0.65
1875	6.0	3.0	4.0	7.8	1.9	26.5
1913	28.5	12.5	21.0	86.0	31.0	211.0
1928	37.0	18.5	32.0	162.0	93.0	390.0

Tehát az utolsó száz évben Angolországban megszázsorozódást, az egész világon hatszor megszázsorozódást, míg az utolsó 15 évben az U. S. A.-ban megkétszereződést és a többi Európán kívüli országokban megháromszorozódást láthatunk. Az egész világ összes termelőerői másfél milliárd lóerőt tesznek ki, ez átszámítva emberekre (1 lóerő = 6 ember) 9 milliárd embert tesz ki, míg ma a valóságban csak 2 milliárd ember létezik, akiknek az élelmezéséről gondoskodni kell.

A nyersanyagok és az élelmiszer mezőgazdasági termelése ugyancsak sokkal jobban gyarapodott, mint a lakosság száma.

1890—1910-ig:

A lakosság száma	100-at véve alapul,	117.5-re emelkedett	17.5 ^o %
A buza termelés	100-at „ „	143.0-ra „	43.0 ^o %
A vas „	100-at „ „	239.0-re „	139.0 ^o %

1890—1921-ig:

A föld lakosságának száma 11.6 százalékkal emelkedett.
A nyersanyag és az élelmiszerek világtermelése 25 százalékkal.

Magában a földművelésben a termés hozama munkásonként 1890-lől 1921-ig megötszöröződött (13.5-ről 70 mérőre).

A világtörténelem vagyis az emberi munka történelmének alapvető ténye, hogy a termelési többlet állandóan felülemelkedik a munkás fogyasztásán. Mostanáig ez volt a föltétele az emberi munka minden kihasználásának és minden társadalmi kultúrának. Amennyivel nagyobb a munka termelőképessége, annyival nagyobb a relatív és abszolút többlet annál, amit a munkás kap és fogyaszt. Wright még a világháború előtt kiszámította a munkás hozzájárulását a termelt javak értékéhez: Amerikában 18, Angliában 24, Németországban 29, Franciaországban 31, Olaszországban 33, a háborúelőtti Oroszországban 51, Spanyolországban 59 százalék.

Az elsők azok az államok, ahol a munkás 3–5-ször többet termel, mint amit maga fogyaszt, a második helyen vannak a kisebb termelőerővel rendelkező államok, ahol a munkás csak a kétszeresét termeli annak, amit fogyaszt.

Ez a tény biztosítja az emberiség számára azt a lehetőséget, hogy többet termeljen, mint amennyit fogyaszt, annál inkább, mivel a legközelebbi jövőben a szervezett társadalomban fennál-e a születések öntudatos ellenőrzésének lehetősége és az élelmiszereknek földből, kőből és levegőből való előállítása, amelyeknek forrásai praktikusán kimeríthetetlenek az emberiség számára.

A mai túlnépesedés és az éhség

A mai túlnépesedés, munkanélküliség és idült éhezés egyáltalán nem a lakosság szaporodásának a következménye, hanem a munkások relatív fölöslegének, a gépekhez viszonyítva. Szervezett társadalomban a gépek nem ellenségei az embernek, hanem amellet, hogy megkönnyítik a munkát és megrövidítik a munkaidőt, mindenkit ellátnak és így az ember felszabadulásának és korlátlan fejlődésének lesznek biztosítékai.

„E könyv eseményeinek színterén fekszik egy falu: 5600 kat. hold területen 4200 ember él „mezőgazdaságból”. A falvat ölelő 38.000 holdas latifundium „eszmei községében” 3300 ember él, pontosan 613 lélekkel kevesebb, mint harminc évvel ezelőtt.

(Illyés Gyula: Puszták népe.)

Újítsa meg előfizetését!